

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København

Gudenåkomiteens høringssvar til udkast til vandområdeplan 2015-2021 med tilhørende bekendtgørelser og miljøvurderinger

Naturstyrelsen har sendt udkast til statslig vandområdeplan for 2015-2021 med tilhørende bekendtgørelser og miljøvurderinger i 6 måneders offentlig høring frem til 23. juni 2015.

Gudenåkomiteen sender hermed sine bemærkninger til udkast til:

- Bekendtgørelse om miljømål
- Bekendtgørelse om indsatsprogrammer
- Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland – Fyn

I hvert hovedvandopland er der oprettet såkaldte vandoplandsstyregrupper (VOS), som er sammensat af kommunerne i oplandet. Gudenåen ligger i vandopland 1.5 – Randers Fjord, og her har de 13 kommuner i oplandet til Randers Fjord besluttet, at Gudenåkomiteen skal fungere som vandoplandsstyregruppe.

Gudenåkomiteen er et politisk samarbejde mellem 7 kommuner, der ligger langs Gudenåen. Nærværende høringssvar er på vegne af Gudenåkomiteen som vandoplandsstyregruppe for de 13 kommuner i oplandet til Randers Fjord.

Syd- og Norddjurs kommuner deltager sammen med medlemskommunerne i Gudenåkomiteén i VOS arbejdet, og Ikast-Brande-, Århus-, Vejle- og Odder Kommune har mulighed for at indtræde i VOS'en, hvis de måtte ønske det.

Efter Gudenåkomiteens godkendelse af høringssvaret den 8. maj 2015 er høringssvaret sendt til politisk behandling i oplandskommunerne. Aarhus Byråd har af tidsmæssige årsager ikke kunnet behandle høringssvarets punkt 4.1 vedrørende Gudenåen og Tangeværket, da Gudenåkomiteens tekst vedrørende punktet ikke var færdigt ved byrådets behandling af det samlede høringssvar.

I Gudenåkomiteens høringssvar er der lagt vægt på væsentlige og generelle emner. Bemærkninger til enkeltindsatser og konkrete forhold, der har betydning for den enkelte kommune er behandlet i de enkelte kommuners høringssvar.

1. Udkast til Bekendtgørelse om miljømål

Bekendtgørelsens bilag 1 er et langt og uoverskueligt dokument på 877 sider. For tabellen over miljømål for vandløbsforekomster mangler vandløbsnavn i nogle tilfælde. I andre tilfælde er ikke alle tilgrænsende kommuner angivet i tabellen. Da bekendtgørelsen er det juridiske grundlag for de fastlagte miljømål, er det nødvendigt at data er tilstrækkelig kvalitetssikret.

- Gudenåkomiteen finder, at bekendtgørelsens bilag 1 skal kvalitetssikres yderligere, så der er overensstemmelse med MiljøGis og med de faktiske forhold.

2. Udkast til Bekendtgørelse om indsatsprogrammer

Bekendtgørelsens bilag 1 er et langt og uoverskueligt dokument på 174 sider. Tabellen som angiver indsatser for vandløbsrestaureringer m.v. mangler vandløbsnavn i nogle tilfælde. I andre tilfælde er ikke alle tilgrænsende kommuner angivet i tabellen. Da bekendtgørelsen er det juridiske grundlag for de fastlagte miljømål, er det nødvendigt at data er tilstrækkelig kvalitetssikret.

- Gudenåkomiteen finder, at bekendtgørelsens bilag 1 skal kvalitetssikres yderligere, så der er overensstemmelse med MiljøGis og med de faktiske forhold.

3. Udkast til Vandområdeplan for vandområdedistrikt Jylland - Fyn

3.1 Overordnede bemærkninger

Vandområdeplanen er udarbejdet på vandområdedistriktsniveau og ikke på hovedvandoplandsniveau som det var tilfældet med første generation af vandplanerne. Vandområdeplanen fremstår overskuelig og giver et overordnet overblik på vandområdedistriktsniveau. Til gengæld er det på grund af den overordnede planstruktur vanskeligt at forholde sig til planens konsekvenser på hovedoplands- og kommuneniveau.

For en lang række vandområder, især søer, hvor målsætningen ikke er opfyldt, er der ikke foreslået en indsats.

- Gudenåkomiteen savner en redegørelse for, hvordan målsætningen nås for vandområder hvor der ikke er foreslået en indsats, inden udgangen af tredje vandplanperiode.

På landsplan er det beregnede indsatsbehov opgjort til ca. 7.800 tons kvælstof. Planen foreslår kun indsatser svarende til en reduktion af kvælstoftilførslen på ca. 1.600 tons. I forhold til resterende behov på ca. 6.200 tons igangsættes et tværministerielt udvalgsarbejde, der i 2015 skal arbejde med udvikling af konkrete modeller for målrettet regulering. Offentligheden har dermed ikke mulighed for at give bemærkninger til de senere foreslåede indsatser.

- Gudenåkomiteen mener det er nødvendigt med en ny høring for kvælstofindsatsen, når forslagene fra det tværministerielle udvalg foreligger. Høringsperioden bør være tilstrækkelig lang til at give mulighed for, at kommunerne kan afgive et gennearbejdet og politisk behandlet høringssvar.

3.2 Økonomi

Det fremgår af planen, at de samlede kommunaløkonomiske konsekvenser af vandområdeplanerne 2015-2021 drøftes med KL i 2015.

- Gudenåkomiteen forudsætter, at kommunernes arbejde med realisering af indsatser i medfør af vandområdeplanen kan gennemføres med fuld økonomisk kompensation for både de administrative og de anlægsmæssige omkostninger.
- Gudenåkomiteen foreslår, at staten hurtigst muligt i 2015 udmelder kommunernes fremtidige økonomiske rammer for gennemførelse af indsatserne i 2016-2021. Formålet er, at kommunerne kan planlægge for bemanningen til opgaven og herunder har mulighed for at bibeholde og optimere den knowhow, der allerede er opbygget indenfor området i de enkelte kommuner. Målet er at opnå en hurtig samt størst mulig omkostningseffektiv realisering af indsatserne.

3.3 Kvalitet af overvågningsdata m.v.

Ud fra erfaringerne fra første vandplanperiode og i forbindelse med udarbejdelse af forslag til fysiske vandløbsindsatser i anden vandplanperiode finder oplandskommunerne, at der er behov for at staten optimerer indsamling og kvalitetssikring af data. Det gælder især data for søer og data vedr. fisk og vandplanter i vandløb. Når der er meget stor afstand mellem overvågningsstationer i vandløb og/eller når nyeste data er adskillige år gamle, er der stor risiko for et forkert beslutningsgrundlag i forhold til, om målsætningen er opfyldt eller ej. Desuden mangler vandløbsdata for kvalitetselementerne fisk og vandplanter for en lang række vandløb.

- Gudenåkomiteen finder, at overvågningen skal være så detaljeret at den giver et retvisende billede af vandområdernes tilstand og støtter op om den indsats, der skal gennemføres. Gudenåkomiteen finder desuden, at der bør implementeres effektovervågning af tiltag i medfør af vandplanerne, herunder også for at dokumentere effekten af virkemidler.

3.4 Retningslinjer fra første generation af vandplanerne

Første generation af vandplanerne indeholder en række retningslinjer som har bindende virkning for myndigheders planlægning og administration. Retningslinjerne indgår ikke i udkast til vandområdeplan. Enkelte af retningslinjerne indgår i udkast til bekendtgørelse om indsatsprogrammer. Derudover forstås det sådan, at andre retningslinjer vil blive overført til statslige vejledninger, mens andre helt forsvinder.

At retningslinjerne ikke indgår, giver umiddelbart et større råderum for kommunerne, men medfører også en risiko for ringere beskyttelse af vandforekomsterne samt uensartet administration imellem kommuner, hvilket er u hensigtsmæssigt for borgere, virksomheder og miljø.

- Gudenåkomiteen savner en begrundelse for hvorfor retningslinjerne ikke længere er medtaget, samt en vurdering af, hvilke administrationsværktøjer der tænkes at erstatte dem. I den forbindelse ønsker Gudenåkomiteen afklaret, om bortfald af retningslinjerne er udtryk for at man ønsker at muliggøre et større kommunalt råderum.

3.5 Vandområder der ikke er specifikt målsatte

Vandområdeplanen bør indeholde en tydelig beskrivelse af, hvordan vandområder, der ikke er specifikt målsatte, administreres. Dette vil bidrage til en hurtigere sagsbehandling af relevante forhold og bidrage til en ensartet sagsbehandling kommuner og andre myndigheder imellem.

Det opleves ikke fyldestgørende at vandområdeplanen blot henviser til sektorlovgivningen.

- Gudenåkomiteen foreslår, at vandområdeplanerne skal indeholde en beskrivelse af generelle retningslinjer for hensyn ved administration af vandområder der ikke er specifikt målsat i vandområdeplanen.

3.6 Badevand

I vandområdeplanen indgår søer, som opfylder størrelseskriterier, beliggenhed i Natura 2000 områder og visse søer med særlig naturværdi uden for Natura 2000 områder.

- Gudenåkomiteen foreslår, at vandområdeplanen medtager søer der er målsat som badesøer i kommuneplanen samt at omfatte disse af indsatsprogrammet med henblik på at få badevandsmålsætningen opfyldt med hensyn til både hygiejnisk kvalitet og algeforekomster.

3.7 Virkemidler

Det er positivt at virkemiddelkataloget for fysiske vandløbsindsatser er blevet udvidet med flere muligheder, som både kan bidrage til en større omkostningseffektivitet og effekt af indsatsen.

I forslaget til vandområdeplanen er det angivet, at opkøbsordningen for dambrug fra 2014 videreføres, og at dette blandt andet forventes at reducere fosfortilførslen til søer med 10 tons.

Opkøbsordningen fra 2014 omfattede udelukkende dambrug, hvor der ved vandindtaget var en spærring, der var omfattet af indsatsprogrammet i vandplanerne 2009-2015. Af de relativt få danske dambrug, der ligger opstrøms en eller flere søer, findes langt hovedparten i Gudenåsystemet. Ingen af disse dambrug i Gudenåsystemet har traditionelle stemmeværker, og derfor findes der ved disse dambrug ingen spærringer omfattet af vandområdeplanens indsatsprogram.

- Gudenåkomiteen foreslår, at der ved etableringen af en ny opkøbsordning ændres i kriterierne, så kommunerne også kan ansøge om opkøb af dambrug med henblik på at reducere forureningspåvirkningen af vandløb, søer og kystvande.

3.8 Frivillighed

Det fremgår af høringsmaterialet (BEK om indsatsprogrammer), at foranstaltninger der finansieres med midler fra EU's landdistriktsprogram, alene skal gennemføres, hvis samtlige berørte lodsejere frivilligt tilslutter sig gennemførelse af foranstaltningen. Det drejer sig om følgende foranstaltninger: åbning af rørlagte strækninger med efterfølgende etablering af miniådale med genslyngning, etablering af miniådale med genslyngning, etablering af dobbeltprofil og restaurering af hele ådale. For øvrige indsatser, herunder i vandløb, fosforådale og vådområder er forholdet til frivillighed ikke præciseret i BEK om indsatsprogrammer.

I første generation af vandplanerne er indsatsprogrammet fremstillet som bindende for kommunerne, og det er fra statens side blevet oplyst, at vandløbsprojekterne ikke er frivillige at indgå i for lodsejerne.

Efterfølgende har staten oplyst, at der ikke kan opnås tilskud til at gennemføre indsatser, hvis der er modstand fra lodsejere i projektområdet. Dette er et paradoks.

I vandområdeplanerne bør det tydeliggøres, hvordan kommuner og lodsejere er stillet i forhold til sådanne bindinger, og der bør ske en præcisering af, i hvilket omfang frivillighed er en forudsætning for realisering af indsatsprogrammet. I tilfælde af frivillighed, forudsættes at indsatsprogrammet ikke her kan være bindende for kommunen.

- Gudenåkomiteen finder, at der bør ske en præcisering af i hvilket omfang frivillighed er en forudsætning for realisering af indsatsprogrammet samt at planmaterialet bør anvise, hvorledes der kan opnås målopfyldelse hvor projekter ikke kan gennemføres pga. manglende frivillighed.

3.9 Interessentinddragelse

Forud for udarbejdelsen af vandområdeplanen har lokale / regionale vandråd bistået kommunerne med udarbejdelse af forslag til fysiske vandløbsindsatser. Vandrådsarbejdet har været en positiv oplevelse, som bl.a. har medvirket til at opnå fælles fodslag blandt interessenterne.

- Gudenåkomiteen finder at øget interessentinddragelse, eksempelvis i form af vandråd på hovedoplandsniveau, fremover også bør udbredes til andre områder af vandplanlægningen som grundlag for et frugtbart og konstruktivt arbejde. En øget interessentinddragelse forudsætter en fremtidig model

for interessentinddragelse der har fokus på beslutningsdygtighed og tilstrækkelige ressourcetildeling til arbejdet.

3.10 Overordnede tekniske bemærkninger

Endelig er der en række overordnede tekniske bemærkninger til høringsmaterialet. Bemærkningerne fremgår af bilag 1.

4. Bemærkninger til de enkelte indsatsområder

4.1 Fysiske indsatser i vandløb

Gudenåkomiteen finder det positivt, at det er kommunernes og vandrådernes forslag til indsatser, der er lagt til grund for det endelige indsatsprogram.

Der savnes imidlertid svar på bemærkninger og Vandrådet for oplandet til Randers Fjords udtalelse, som blev indsendt til Naturstyrelsen sammen med indberetningen af forslag til indsatsprogram i oktober 2014.

I Vandrådet for oplandet til Randers Fjords udtalelse indgik en opfordring om at træffe beslutning angående Gudenåens forløb ved spærringen ved Tangeværket, som ikke kunne udvælges til en indsats.

- Gudenåkomiteen opfordrer også til at passageforholdene ved Tange Sø udpeget til indsats i vandområdeplan 2015-2021.
- Det er en grundlæggende forudsætning at Tange Sø bevares.
- Det er endvidere en forudsætning at et fungerende Tangeværk bevares, under hensyntagen til vandafgivelse til en fremtidig faunapassage, der medvirker til målopfyldelse for berørte vandområder.
- Staten bør i det videre arbejde inddrage lokal viden, herunder kommunerne langs Gudenåen og Gudenåkomiteen.

4.2 Søer

Af vandområdeplanen fremgår, at 322 ud af 595 søer i Vandområdedistrikt Jylland og Fyn ikke opfylder miljømålet i 2021. Der er kun foreslået indsatser i få søer i vanddistriktet, heraf ligger to i hovedvandopland Randers Fjord. En stor del af søindsatsen er dermed udskudt til tredje og sidste vandplanperiode. Begrundelsen er uforholdsmæssigt store omkostninger samt manglende viden om påvirkning og indsats.

- Gudenåkomiteen opfordrer til, at den manglende viden snarest tilvejebringes, herunder også om andre virkemidler end de eksisterende. Gudenåkomiteen opfordrer videre til at søindsatsen accelereres i løbet af anden vandplanperiode, så den kommunale arbejdsbyrde og tilhørende økonomi ikke ophobes til sidste vandplanperiode. Det forudsættes her, at kommunernes indsats kompenseres af staten.

Det fremgår af planforslaget, at der skal etableres ca. 800 ha. fosforvådområder i Vandområdedistrikt Jylland og Fyn. For hovedvandopland Randers Fjord skal indsatsen reducere fosfortilførslen med 1.100 kg P/år. Placering af områderne er ikke nærmere beskrevet. Erfaringerne fra 1. planperiode indikerer, at der er behov for at se på rammerne for vådområdeindsatsen, da det allerede på nuværende tidspunkt er vanskeligt at nå de fastsatte mål. I sammenhæng hermed betyder den meget overordnede planlægning af fosforvådområder, at det er tvivlsomt om den planlagte fosforreduktion kan realiseres.

- Gudenåkomiteen anbefaler, at staten ser på rammerne for fosforvådområdeindsatsen.

- I betragtning af, at der allerede er igangsat en betydelig indsats i indeværende planperiode samt erfaringerne herfra, finder Gudenåkomiteen det relevant at spørge Naturstyrelsen hvordan det er undersøgt om der er mulighed (plads og omkostningseffektivitet) til projekter i det planlagte omfang.

4.3 Kystvande/ vådområder

Det fremgår af planforslaget, at der skal etableres vådområder med en kvælstofeffekt i vandmiljøet på ca. 119 tons i oplandet til Randers Fjord. Placering af områderne ikke er afklaret. Erfaringerne fra 1. planperiode indikerer, at der er behov for at se på rammerne for vådområdeindsatsen, da det allerede på nuværende tidspunkt er vanskeligt at nå de fastsatte mål. Med de nuværende rammebetingelser for frivillighed, omkostningseffektivitet og risiko for fosfortab i vådområderne, forventes, at flere potentielle vådområder i oplandet til Randers Fjord ikke kan realiseres. Problemstillingen er nærmere belyst i bilag 2. I sammenhæng hermed betyder den meget overordnede planlægning af vådområder, at det er tvivlsomt om den planlagte kvælstofreduktion kan realiseres.

- Gudenåkomiteen anbefaler, at staten ser på rammerne for vådområdeindsatsen, herunder om regler for værdisætning af gode dyrkningsjorde **kan** udvides, således at erstatningen kan differentieres mere end det er tilfældet nu.
- I betragtning af, at der allerede er igangsat en betydelig indsats i indeværende planperiode finder Gudenåkomiteen det relevant at spørge Naturstyrelsen hvordan det er undersøgt om der er mulighed (plads og omkostningseffektivitet) til projekter i det planlagte omfang.

Som det fremgår af Natur- og Landbrugskommissionens afrapportering og af foreslåede tiltag til klimatilpasning, er der god logik og synergi i at genoprette den naturlige hydrologi på lavbundsarealer - herunder at anvende arealerne som mulige vådområder til kvælstoffjernelse.

- Gudenåkomiteen opfordrer staten til at arbejde for at rammerne for etablering af vådområder bliver så gunstige og lettilgængelige som muligt for alle involverede parter og at projekterne ud over tilbageholdelse af næringsstoffer også gerne inddrager genskabelse af naturlig hydrologi, klimatilpasning, biodiversitet og rekreative gevinster i den samlede vurdering af projekterne.

Mange husdyrbrug i nærheden af kommende vådområder er bekymrede for, om etablering af et vådområde vil begrænse husdyrbrugets fremtidige udviklingsmuligheder. Bekymringen går særligt på, om der vil udvikle sig ammoniakfølsom natur, enten i form af ny natur tættere på ejendommen, eller ændring af eksisterende natur til mere næringsfølsom natur. Problemstillingen er nærmere belyst i bilag 3.

- På den baggrund foreslår Gudenåkomiteen, at staten fastsætter en regel om at gennemførelse af det enkelte vådområde ikke hindrer en fremtidig forøgelse af ammoniaknedfaldet til vådområdet som følge af udvidelse af en husdyrbedrift. Begrundelsen for reglen er, at vådområdet er etableret med det formål at fjerne kvælstof og fosfor.

4.4 Miljøfarlige forurenende stoffer

Trods et forbedret vidensgrundlag i forhold til første vandplanperiode er den kemiske tilstand i hovedparten af vandområderne fortsat ukendt. Dermed er en stor del af indsatsen udskudt til tredje vandplanperiode.

- Gudenåkomiteen opfordrer til at indsamling af det nødvendige vidensgrundlag, herunder i overvågningen, styrkes, for at fastlægge tilstand og evt. indsatsbehov for vandområderne.

Overordnede tekniske bemærkninger

Af vandområdeplanen fremgår ikke hvilke konkrete minimumskrav der skal være opfyldt med hensyn til hhv. smådyr, fisk og vandplanter, for at målet betragtes som opfyldt. Det vil sige hvilken DVFI-værdi eller værdi for fiskeindeks og planteindeks der skal opnås, for at målet betragtes som opfyldt.

Det er ikke gennemskueligt hvordan tilstandsvurderingen og dermed vurderingen af målopfyldelsen for de enkelte vandløbsstrækninger er foretaget. Der savnes således oplysninger om hvilke målestationer og hvilke data, der er anvendt ved vurderingen af de enkelte vandløbsstrækninger. Dette gælder både for DVFI, fisk og vandplanter. For fisk savnes endvidere oplysninger om hvilket af de to danske fiskeindices der er anvendt i de enkelte vandløb.

Det virker ofte tilfældigt hvilke vandløb der er med i vandplanen og hvilke der ikke er. Små stillestående og udtørrende grøfter, typisk med en tidligere B0 målsætning, er ofte medtaget, mens større konstant vandførende vandløb, typisk med en tidligere B3 målsætning, ofte ikke er medtaget. Det bærer præg af, at udvælgelsen er sket ved hjælp af generelle og teoretiske dataudtræk fra databaser og gis-temaer, og ikke ud fra en konkret faglig vurdering eller besigtigelse af de enkelte vandløb.

En del af den samlede viden om fiskebestande bruges ikke i vandplanerne pga. tekniske forskelle i måden data indsamles på af henholdsvis Naturstyrelsen og DTU Aqua. Kommunerne er interesseret i at kende vandløbenes "sande" tilstand, hvilket bedst gøres ved at inddrage så meget som muligt af den allerede indsamlede viden. Det foreslås, at staten sikrer, at alle tilgængelige kvalitetssikrede data er på en form, så den indsamlede viden kan nyttiggøres .

Af vandområdeplanen (side 17-22) fremgår: *"Stofpåvirkning af vandkvalitet fra dyrkede arealer er for marine områder omtalt som "vandbårne næringsstofftilførsler af kvælstof og fosfor fra landbrug"*.

For fosfor er dette bidrag præsenteret som en pulje sammen spredt bebyggelse. I vandområdeplanen er dyrkningsbidraget for kvælstof til vandområdedistrikt Fyn og Jylland kvantificeret, mens det for fosfor er slået sammen med andre kilder, som benævnes diffus tilførsel. Tilførslen af kvælstof fra landbrug og naturområder, de diffuse kilder, er ifølge vandområdeplanen på landsplan reduceret med ca. 40 % siden 1990. Det foreslås at ensrette fremstillingen af belastning med kvælstof og fosfor og oplyse en tilsvarende kildeopsplitning og belastningsudvikling for fosfor.

I vandområdeplanen (side 23 om søer) burde afsnittet om ophobede næringsstoffer fra søbunden suppleres med oplysning om, at varighed af aflastningsfasen for søer især afhænger af vandudskiftningen og den eksterne belastning.

I MiljøGis er der ikke en entydig adskillelse af miljømål, tilstand og målopfyldelse. F.eks. er vandløb der allerede har en DVFI-tilstand på 6 eller 7 ikke anført med en særlig signatur mht. miljømål, der adskiller disse fra miljømålet for vandløb med en ringere nuværende DVFI-tilstand. Herved er der risiko for at tilstande kan forringes fra DVFI 6 eller 7 til 5, hvilke synes at være i modstrid med intentionerne i Vandrammedirektivet.

Det virker uoverskueligt, at alle restaureringsindsatstyper har samme signatur i MiljøGis. Det vil forbedre overskueligheden, hvis de forskellige virkemidler forsynes med forskellig signatur i stedet for samme grønne farve. Det vil skabe et hurtigt overblik over indsatstypen i stedet for nu, hvor man er nødt til at trykke på det enkelte vandløb for at finde ud af, hvilken indsats der skal ske. Det vil desuden forenkle brugen af Miljøgis, hvis det bliver muligt at tænde og slukke alle lag i en gruppe på én gang.

Problemstilling vedr. rammebetingelser for vådområder

Med de nuværende rammebetingelser for frivillighed, effektivitet og tilgang til vurdering af risiko for fosfortab i vådområderne, forventes, at flere potentielle vådområder i oplandet til Randers Fjord ikke kan realiseres. Eksempelvis er pumpelagene langs med fjorden generelt meget oplagte emner til at fjerne kvælstof på en uhyre omkostningseffektiv måde. Desværre er der ofte lodsejersmodstand mod at anvende god dyrkningsjord til vådområder eller også kan kravene til erstatningens størrelse ikke imødekommes. Med de økonomiske rammer for erstatning som ordningen tilbyder, er det erfaringen, at det er vanskeligt at finde løsninger i de ellers så effektive pumpelag.

Kommunerne i VOS Randers Fjord har screenet hele det sandsynlige opland til Randers Fjord for egnede og mulige vådområder. Der er stadig muligheder for yderligere projekter, men rammekravene gør det vanskeligt at nå målene i vandoplandsplanen. Tilsvarende vurderes, at det bliver vanskeligt at nå målet i næste vandplanperiode.

Som udgangspunkt er det fornuftigt at staten stiller krav til effektivitet af økonomi og kvælstoffjernelse i vådområdeprojekterne. I visse situationer opleves disse krav imidlertid som begrænsende og ulogiske bånd, som ikke indbyder til en frivillig og positiv dialog med lodsejere ved projekter, der vurderes egnede at realisere.

Rammebetingelserne for værdisætning af gode dyrkningsjorde **bør** udvides, således at erstatningen kan differentieres på en måde så lodsejere med disse jorde kan imødekommes bedre økonomisk end det er tilfældet nu. Ændringen vil ikke nødvendigvis forringe den samlede omkostningseffektivitet.

Problemstilling vedr. vådområders mulige begrænsning af husdyrbedrifters fremtidige udvidelsesmuligheder

Mange husdyrbrug i nærheden af kommende vådområder er stærkt bekymrede for, om etablering af et vådområde vil begrænse husdyrbrugets fremtidige udviklingsmuligheder. Bekymringen går særligt på, om der vil udvikle sig ammoniakfølsom natur, enten i form af ny natur tættere på ejendommen eller ændring af eksisterende natur til mere næringsfølsom natur.

Kommunerne kan med den nuværende vådområdeordning ikke i alle tilfælde forsikre lodsejere mod vådområders mulige begrænsning af husdyrbedrifters fremtidige udvidelsesmuligheder. Den overordnede vurdering er, at et vådområde ikke få betydning for driften af eksisterende husdyranlæg, så længe der ikke ændres på bedriften.

Det kan dog teoretisk set forholde sig anderledes ved fremtidige ansøgninger om bedriftsudvidelser. Det vil ikke være holdbart at en kommune giver en skriftlig garanti for, at vådområdet ikke i fremtiden vil kunne begrænse en nærliggende husdyrdrifts mulighed for udvidelse. Dette skyldes blandt andet, at kommunerne ikke kan garantere imod fremtidige lovændringer på området, som vil gøre garantien ugyldig, og at kommunerne ikke kan påtage sig erstatningsansvar for problemet.

Det vurderes, at følgende situationer kan få betydning for nærliggende husdyrbedrifter:

1. Sløjfning af dræn, som dræner kildevæld fra skovområder: Her kan potentielt opstå næringsfølsom natur, herunder ammoniakfølsom natur
2. Ændring af naturtypen fersk eng til mose. Moser kan vurderes maksimalt at må modtage en merdeposition på 1 kg N/ha/år.
3. Naturtypen mose rykker tættere på ammoniakilden, som følge af vådområdeprojektet

Uanset ovenstående teoretiske scenarier, så er den overordnede vurdering af vådområdeprojekterne, at de overvejende skaber næringsrige naturtyper, som via overfladevand får tilført et konstant overskud af kvælstof og fosfor. Så længe planterne ikke mangler næringsstoffer på noget tidspunkt, er det tvivlsomt om en merudledning af ammoniak kan ændre noget på disse naturtyper.

Omvendt vil det forholde sig i mindre randområder af projektet, som hverken modtager overrislende drænvand eller overfladevand. Her vil der potentielt kunne udvikle sig næringsfølsom natur, men tidshorizonten for denne udvikling er svær at forudsige.

Regulering af ammoniaknedfald fra landbrugsejendomme til naturområder foregår med hjemmel i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Styrelserne bør vurdere, hvorvidt det er nødvendigt at ændre i denne eller andre bekendtgørelser.

Af hensyn til fremdriften i gennemførelsen af vådområdeprojekter opfordres til, at NaturErhvervstyrelsen og Naturstyrelsen fastsætter en regel om at gennemførelse af det enkelte vådområde ikke hindrer en fremtidig forøgelse af ammoniaknedfaldet til vådområdet som følge af udvidelse af en husdyrbedrift.

Dispensation fra denne regel bør kun kunne forekomme, hvis der er tale om påvirkning af "Bilag IV" arter eller Natura2000-områder, hvis eksistens/tilstand vurderes som truet af ammoniaknedfaldet, og i givet fald bør staten kompensere landmanden for den bortfaldne udvidelsesmulighed.

Begrundelsen for reglen er, at vådområdet er etableret med det formål at fjerne kvælstof og fosfor. Reglen kan indgå i vådområdedeklarationen, som tinglyses på matriklerne i et vådområde. På denne måde er garantien bundet op på vådområde-ordningen, og ikke hos den enkelte kommune. Samtidig bør den ændrede vådområdedeklaration bakkes op med lovhjemmel i en ændring af §12 og §13, samt evt. bilag 3 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.